

İSTANBUL GEZGİNLERİ

Aksiyon 58 / 12.03.2016

SULTANAHMET

Dünyanın Merkezi

İstanbul Gezginleri© Derneđi eğitim kitapçığıdır.

İçindekiler

Million Taşı	4
Talat Paşa Konağı	5
Yerebatan Sarnıcı	5
Ayasofya	6
Hürrem Sultan Hamamı	9
Alman Çeşmesi	10
Hipodrom	10
Defter – i Hakani Nezareti	13
Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi	14
Türk ve İslam Eserleri Müzesi	14
Sultanahmet Külliyesi	14
Büyük Saray Mozaikleri Müzesi	15
Sultanahmet Cezaevi	16
Büyük Saray	17
Kapıbaşı Mahmut Ağa Camii	18
Sphendon	19
Nakilbent Camii	19
Nakilbent Sarnıcı	19
Küçük Ayasofya	20
Notlar:	22

Million Taşı

Bütün yollar Roma'ya!

İstanbul I. Konstantin tarafından yeniden inşa edilerek Roma İmparatorluğu'nun yeni başkenti olarak kurulduğunda ismini de 'Nova Roma' yani 'Yeni Roma' koymuştu. Bu dönemde şehirde yapılan imar çalışmaları arasında inşa edilen onca yapıdan birisi de 'Million Taşı'ydı. Gerçi biz bugün 'taş' diyoruz bu yapıya ama aslında yapılan ilk yapı sadece bir taş değildi. Kare bir plan üzerine yapılmış, dört sütunu olan ve her kenarında bir kapısı olan, kubbeli bir yol kesişim noktasıydı.

Benzer bir yapı, bu sefer Miliarum Aureum adı ile İtalya'daki adı hala Roma olan şehir de de bulunmaktaydı. Million Taşı'nın Miliarum Aureum'dan esinlenilerek yapıldığı bilinmektedir. Her iki yapı da, ülkenin çeşitli yerlerinden başkente olan uzaklıkların belirleneceği birer mihenk taşı olarak yapılmışlardır. Yani ülkenin merkezi olan şehirlerin merkezinde bulunmaktadırlar. Roma İmparatorluğu da zaten kendisini dünyanın merkezi kabul ettiğine göre, Million Taşı dünyanın merkezidir.

Yapının İstanbul'un fethinden sonra da 16. yy'a kadar özelliklerini koruduğunu, ancak bu dönemde su yapılarının genişletilmesi çalışmaları esnasında tahrip olarak ortadan kalktığı bilinmektedir. 1957 senesinde ortaya çıkarılan parçanın bu yapıdan geriye kalan taşlardan birisi olduğu tahmin edilmektedir.

Talat Paşa Konağı

1874 Kırcaali doğumlu Talat Paşa, 1898-1908 yılları arasında Selanik Postanesi'nde çalışmıştır. Sonrasında siyasete atılarak İttihat ve Terakki Partisi'nin bir numaralı ismi haline gelmiş, hatta 1917 senesinde sadrazam olmuştur. Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın ilk büyük üstadı da olan Talat Paşa sadrazamlık yaptığı dönemde Sultanahmet Meydanı'nda bulunan köşkünde hem yaşamış hem de burayı makam olarak kullanmıştır.

Yerebatan Sarnıcı

Yerebatan Sarnıcı 542 yılında I.Iustinianos tarafından özellikle İmparatorluk Sarayı'nın ve daha bir kaç sene önce yaptırılmış Ayasofya'nın su ihtiyacını karşılamak için yaptırılmıştır. Gerçi geçtiğimiz yıllarda Ayasofya'da yapılan araştırmalarda Ayasofya'nın zeminin altında da oldukça büyük bir sarnıç olduğu görmüştük ama muhtemelen bu sarnıca su Yerebatan Sarnıcı'ndan taşıyordu. Bizans döneminde sarnıçlar büyük önem taşıyordu İstanbul için. Hiç dikkat ettiniz mi bilmem, dünyanın büyük şehirleri genellikle akarsuların kenarlarına kurulmuş olmalarına rağmen İstanbul sur

içinde şu an hiç akarsu yoktur. 'Zamanında vardır da şimdi kurumuş ya da ıslah edilmiştir' diye düşünmeden siz, ben söyleyeyim; sadece bir dere vardı sur içinde: Bayrampaşa Deresi, Bizans dönemindeki namı Likos Deresi. Hal böyleyken koskoca imparatorluk başkentinin su ihtiyacını karşılamak için şehrin birçok yerine açık ya da kapalı sarnıçlar yapılmıştır ve bu sarnıçlara şehir dışındaki içilebilir su kaynaklarından sular taşınmıştır kanallarla (Bozdoğan Kemerini çağrışım yaptı mı?). Bu sarnıçlardan geriye çok az kalmasının nedeni, Türklerin bu sarnıçlara itibar göstermemesidir. Zira İslam kültüründe durgun su içilmez, durgun su ile yapılan temizlik hoş karşılanmaz.

Yerebatan Sarnıcı bilinen İstanbul kapalı sarnıçlarının en büyüğüdür, yaklaşık 140 metreye 70 metre boyutlarındadır. Her sırada 28 tane olmak üzere 12 sıra (toplam 336) sütun barındırmaktadır. Sütunların ortalama boyları 9 metredir. Sütunların kimisi korint özellikler taşıırken kimisi dorik özellikler barındırmaktadır. İçlerinden birisi ise diğerlerinden tamamen farklıdır: Gözyaşı Sütunu. Budanmış ağaç dalları şeklinde detaylarından olan sütuna, bu detaylardan dolayı gözyaşı sütunu denmektedir. Ayrıca iki sütunun altında ise kaide olarak iki Medusa başı bulunmaktadır. Medusa ile Perseus'un efsanesi mi? Onu da gezide konuşalım...

Bilindiği kadarıyla Osmanlı döneminde 2, Cumhuriyet döneminde 1 kere kapsamlı onarım görmüştür. En son 1994 senesinde detaylı temizlik yapılmış ve zeminin muazzam şekilde tuğlalarla döşenmiş olduğu görülmüştür. Sarnıç İBB tarafından turizm odaklı işletilmekte, zaman zaman sosyal etkinlikler için kullanılmaktadır.

Ayasofya

Bugün gördüğümüz Ayasofya ne aynı yerdeki ilk Ayasofya ne de ibadethane. Tam da aynı yerde daha önceleri bulunan Pagan tapınakların yerine, 4.yy'da ilk kilise ahşap olarak yaptırılmış. Kilisenin yapımına I. Konstantin zamanında başlanmış olmasına rağmen inşaatı onun oğlu I. Konstatius zamanında bitmiştir. Daha sonra bu kilise Patrik Krizostomos ile İmparatoriçe Evdoksiya

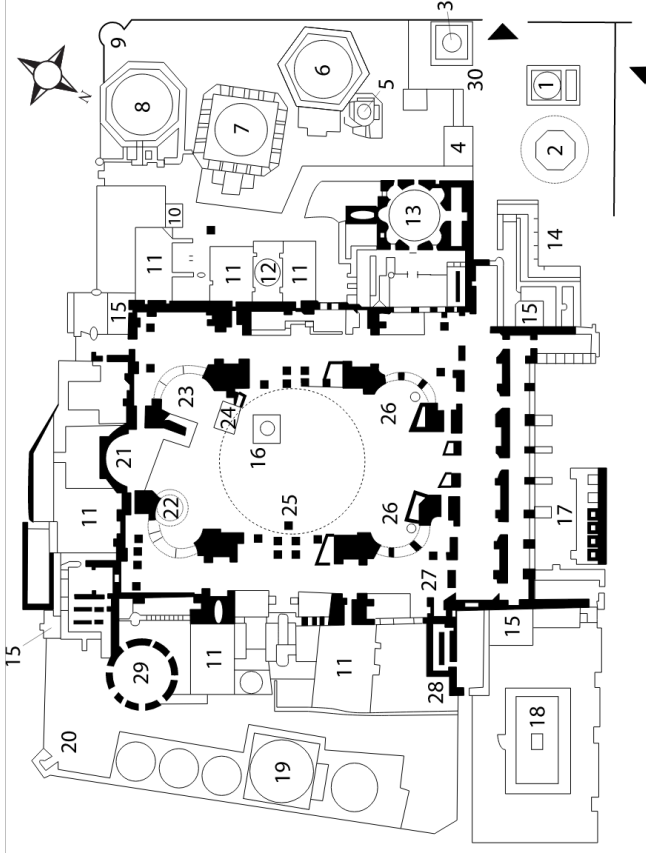
arasında oluşan anlaşmazlık sonrası çıkan bir isyanda yanmış ve yerine yenisi yapılmıştır. Daha sonra meşhur Nika isyanında bu yapı da yıkılmış. Son olarak I.Justinianos Nika isyanını bastırarak kazanmaya başladığı kudretini pekiştirmek için hemen isyanın sonrasında iki matematikçiye (Miletoslu İsidoros ve Trallesli Antemios) şimdiki Ayasofya'nın inşası için görev vermiştir (532). İnşaat 5 yıl gibi kısa bir sürede tamamlanarak ibadete açılmıştır (537). Ayasofya sadece boyutları açısından değil, inşaat teknikleri açısından da ilkler barındırmaktadır.

Daha sonra birçok kez hasar görmüş, hatta efsanevi kubbesi çökmüş, istinat duvarlarına ekler yapılmış ancak bugüne kadar tam 1479 senedir ayakta kalmayı başarabilmiştir.

1453 yılında İstanbul fethi ile birlikte camiye çevrilmiş ve farklı zamanlarda 4 minare eklenmiştir. Mimar Sinan'ın da güçlendirilmesi için çaba sarf ettiği bilinmektedir.

Camiye çevrilmesinden sonra kilisenin mozaiklerine zarar verilmeyerek, mozaikler sıva ile kaplanmıştır. Ancak elbette bu mozaiklerin I. Justinianos tarafından yapılan mozaikler olması ihtimali çok düşüktür. Zira 5 yılda tamamlanabilmesi için kilisenin mozaikler oldukça sadece yapılmıştı. Yapılan tasvirler mozaikler vardiysa da bunlar muhtemelen 726-842 yılları arasındaki ikonoklazma (tasvir kırıcılık) döneminde yok edilmişlerdir.

Ayasofya 1935 yılından itibaren müze olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Ayasofya'nın zemin planı: 1. **Sıbyan Mektebi** 2. **Şadırvan** 3. **Muvakkithane** 4. Mütevelliiler dairesi (Günümüzde Müze Müdürlüğü'nce kullanılıyor) 5. Şehzadeler Türbesi 6. III. Murad Türbesi 7. II. Selim Türbesi 8. III. Mehmet Türbesi 9. **Sebil** 10. Mermer sarnıç 11. Türk payanda duvarları 12. **Kütüphane** 13. Vafizhane (Günümüzde Sultan Mustafa ve Sultan İbrahim Türbesi) 14. Sebil 15. Minareler 16. Omphalion 17. İkinci Ayasofya kalıntıları 18. Ayasofya Medresesi (günümüzde mevcut değildir) 19. Ayasofya İmareti (günümüzde mevcut değildir) 20. İmaret Kapısı 21. **Mihrap** 22. **Hünkar mahfili** 23. **Minber** 24. Müezzin mahfili 25. IV. Murat'ın yaptırdığı mermer kürsü 26. Bergama'dan getirilen küpler 27. Terleyen sütun 28. Üst kata çıkış rampası 29. Alt kata iniş rampası 30. Hazine dairesi

Hürrem Sultan Hamamı

Haseki Hürrem Hamamı Kanuni Sultan Süleyman'ın eşi Hürrem Sultan tarafından dönemin baş mimarı Mimar Sinan'a yaptırılmıştır. Hamam, 1556 ya da 1557 yıllarında tamamlanarak kullanıma açılmıştır.

Hamamın şimdiki yerinde Bizans öncesi dönemde yapılan Zeuksippos Banyoları bulunmaktaydı. Banyoların ismi ise daha önceleri aynı yerde bulunan Zeus Sunağı'ndan gelmekteydi. Bu yapı Nika İsyanı'nda eski Ayasofya ile aynı kaderi paylaşmış ve yanarak kül olmuştur. Ancak I.Iustinianos burayı da ihya ederek banyoların yeniden faaliyete geçmesini sağlamıştır. Bilindiği kadarıyla 713 yılına kadar da banyo olarak kullanılmış ancak sonrasında artan askeri ve politik baskı nedeniyle (eski saraya çok yakın olmasının da etkisiyle) artık banyo olarak kullanılmamış, bir süre hapis hane, bir süre de ipek atölyesi olarak kullanılmıştır. Bu bakımdan Haseki Hürrem Hamamı ile ilginç bir benzerliği bulunmaktadır. Haseki Hürrem Hamamı da uzun yıllar Sultanahmet Cezaevi'nde yer olmadığı zamanlarda hapis hane olarak, sonrasında da onarılarak bir devlet kurumu olan

DÖSİM tarafından halı satılan bir mağaza olarak kullanılmıştır. Hamam 2008 tarihinde kapsamlı bir şekilde, aslına tamamen sadık kalınarak, yap-işlet-devret modeli ile restore edilmiş ve 2011 yılından beri de 'Ayasofya Hürrem Sultan Hamamı' adında özel bir hamam olarak hizmet vermektedir. Ancak hemen heveslenmemek gerek, özel işletme hamamın gezilmesine müsaade etmediği gibi sadece giriş ücreti olarak bile çok fahiş bir tutar belirlediği için hamamın içinin restore edilmiş halini görmek gezimiz sırasında mümkün olmayacaktır.

Klasik Osmanlı hamam mimarisinden farklı olan Haseki Sultan Hamamı'nda erkekler ve kadınlar bölümleri aynı eksen üzerindedir. Bu da hamamın şeklinin dikdörtgen olmasını sağlamıştır (75 metre uzunluğunda). Klasik hamam mimarisinde hamamlar daha çok kare şekle yakın olup kadın ve erkek bölümleri yan yanadır. Hamamın tüm kubbeleri kurşun kaplamadır.

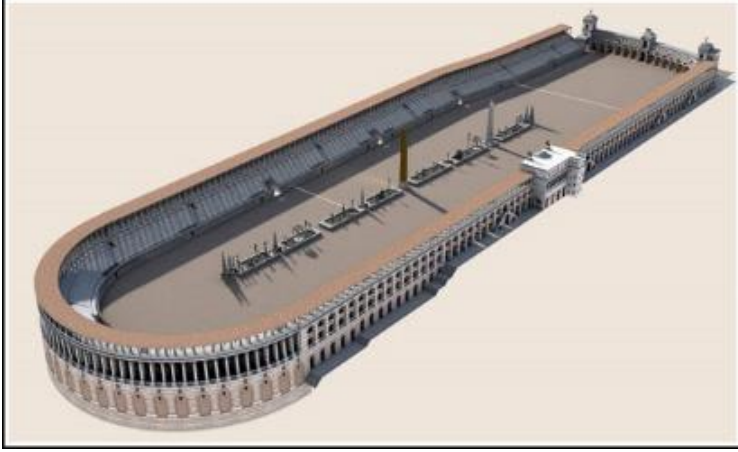
Alman Çeşmesi

1898 senesinde Türkiye'ye gelen Alman Kralı II. Wilhelm'in beraberinde hediye olarak getirdiği çeşmedir. Çeşme Almanya'da yapılarak parçalarına ayrılmış ve burada tekrar monte edilmiştir. Kubbesinin içerisinde Sultan II. Abdülhamid'in tuğrası ve II. Wilhelm'in sembolü mozaiklerle burada işlenmiştir. Açılışı Sultan II. Abdülhamit'in 25. cülus yılı olan 1901 tarihinde yapılmıştır.

Hipodrom

Hipodromlar Roma İmparatorluğu döneminde at ve at arabası yarışlarının yapıldığı yerlere verilen isimdir. Bu hipodromlardan belki de en ünlüsü ise İstanbul'da bulunmaktadır. Günümüze sadece sphendon denilen kısmı ve alt yapıları kalan Hipodrom ilk olarak Roma İmparatoru Septimus Severus tarafından 3. yy'ın başında yapılmaya başlandıysa da tamamlanması şehri imparatorluğun başkenti haline getiren I. Konstantin zamanında olacaktır.

Yaklaşık 450 metreye 130 metre uzunluğundaki hipodrom neredeyse 100 bin kişilik bir seyirci kapasitesine sahipti. Katizma adı verilen bir imparator locası bulunmaktaydı ve bu bölüm doğrudan Büyük Saray'a bağlıydı.

Hipodromun koşu pistinin ortasında geliş ve gidiş parkurlarını ayıran kısma ise spina adı verilirdi. Spina çeşitli heykel ve dikilitaşlarla süslenirdi. Bunlardan üçü günümüze kadar ulaşmıştır:

- 1- **Yılanlı sütun:** Perslere karşı birleşen Yunan şehir devletlerinin M.Ö. 479 senesinde kazandıkları zaferin hatırasına, mağlup askerlerin zırh ve silahlarını eriterek yaptırdıkları bir anıtı Delfi kentindeki Apolla tapınağının önüne dikerler. Bu olaylar yüzlerce yıl sonra Roma İmparatoru I. Konstantin bu anıtı yerinden aldırıp, yeni başkentine Nova Roma'ya taşır ve hipodrom spinasına eklettirir.
- 2- **Dikilitaş:** Mısır firavunu III. Tutmosis tarafından M.Ö. 15.yy'da yaptırılarak Karnak Tapınağı'na dikilen Dikilitaş, önce Roma İmparatoru II. Constantius tarafından İskenderiye şehrine, daha sonra da 390 senesinde I. Theodosius tarafından İstanbul'a getirilmiştir.

Anıtta şunlar yazmaktadır:

Kuzeybatı cephesi

'18. sülaleden Yukari ve Asagi Mısır'ın sahibi III. Tutmosis, Tanrı Amon'a kurbanını sunduktan sonra Horus'un yardımıyla bütün denizleri ve nehirleri hükmü altına alarak hükümdarlığının otuzuncu yılı bayramında bu sütunu daha nice zamanların getireceği bayramlar için yaptırdı ve dikti.'

Kuzey cephesi

'Gizli ve kutsal ismin her tecellisine mazhar olan tanrı Amon'a kurbanını büyük bir acz içinde sunduktan sonra, ondan yardımlar dilenerek güneyin dostu, dinin nuru iki tacin (Aşağı ve Yukarı Mısır) sahibi, kudretli hükümdar ülkesinin sınırlarını Mezopotamya'ya kadar götürmeye azmetti.'

Güneydoğu cephesi

'Güneşin doğduğu sırada sahip olduğu altın renkleri dünyaya yayan Horus'un verdiği kuvveti, serveti, kuvvetli sevgi, saygıyı taşıyan ve Aşağı ve Yukarı Mısır'ın tacına sahip olan ve bizzat Güneş tarafından seçilmiş olan firavun, bu eseri babası Ra için yaptırdı.'

Güney Cephesi

'Tanrı Horus'un lütfuna mazhar olan ve Güneş'in oğlu unvanını taşıyan Aşağı ve Yukarı Mısır'ın hükümdarı olan firavun, kudret ve adaletle bütün ufuklara nur saçtı. Ordusunun önüne geçti. Akdeniz'de dolaştı, bütün dünyayı mağlup etti. Sınırlarını Naharin'e kadar yaydı. Mezopotamya'ya azimle gitti, büyük savaşlar yaptı.'

Dikilitaşın kaidesinde yer alan yazılarsa Doğu Roma İmparatorluğunda adet olduğu üzere Grekçe ve Latince yazılmış.

Grekçe yazı bir anlatıcı ağzından şöyle diyor
Devamlı bir suretle yerde duran bu taşı dikme cesaretini
İmparator Theodosius gösterdi ve yardımına Proclus
çağrıldı. Bu şekilde otuz iki günde yerine dikildi.

Latince metinse taşın ağzından yazılmış
Önceleri direnmişim; fakat yüce efendimizin emirlerine
itaat ederek, yenilen tiranlar üzerinde zafer çelengini
taşımam gerekti. Her şey Theodosius ve onun kesintisiz
sülalesine boyun eğiyor. Bana da galip geldiler ve reis
Proclus'un idaresi altında otuz günde yükselmeye mecbur
oldum."

- 3- **Örme Dikilitaş:** Kimin tarafından yapıldığı bilinmemekle birlikte VII. Konstantin tarafından onartıldığı için onun ismiyle de anılmaktadır. Dedesi I. Basil'in yaptırdığına dair iddialar vardır.

Defter – i Hakani Nezareti

1908 - 1910 yılları arasında, daha önce 1881 aynı yerde yapılan bir binanın yanına, Mimar Vedat Tek tarafından Defter-i Hakani Nezareti olarak Damat İbrahim Paşa Sarayı'nın bahçesine yapılmıştır. Günümüzde hala Tapu Kadastro Müdürlüğü olarak kullanılmaktadır. 102 odası vardır.

Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi

Günümüzde Marmara Üniversitesi rektörlüğü olarak kullanılan yapı esasen bu üniversitenin öncü okulu olarak kabul edilebilecek Hamidiye Ticaret Mektebi Alisi için 1883 yılında yaptırılmıştır. Mimarı Raimondo D'Aronco'dur.

Türk ve İslam Eserleri Müzesi

Kim tarafından yaptırıldığı ya da ne zaman yaptırıldığı tam olarak bilinmeyen Saray, Solakzade tarihinde II. Beyazıt zamanında yaptırılmış olarak anlatılır ki bu da 16. yy. yapısı olduğuna işaret eder. Yapı bu yönüyle tektir; yani o tarihlerde yapılmış ve günümüze kadar ulaşabilmiş devlet ricaline ait tek Osmanlı sarayıdır. Saray İbrahim Paşa'nın makbul olduğu dönemlerde kendisine tahsis edilmiş ancak 1536'da maktul olduktan sonra ailesinden alınmıştır. Bu tarihten sonra birçok sadrazama konut olmasına, birçok farklı amaçla kullanılmasına rağmen Damat İbrahim Paşa Sarayı olarak anıla gelmiştir.

Normalde daha geniş bir alana yayılan sarayın zaman içerisinde çeşitli bölümleri değiştirilmiş, kimi bölümleri de yıktırılmıştır. Hemen yanında bulunan Defter-i Hakani binası ve arka tarafında kalan eski adliye binası da Saray'ın bölümleri üzerine yapılmışlardır. Saray 1983 senesinden beri Türk ve İslam Eserleri Müzesi olarak kullanılmaktadır.

Sultanahmet Külliyesi

Sultanahmet Camii 1609-1616 yılları arasında Sultan I. Ahmet tarafından Sedefkâr Mehmet Ağa'ya yaptırılmıştır. Caminin temellerinin kazılması başlanması töreninde (Kasım 1609) başta Aziz Mahmut Hüdai olmak üzere dönemin tüm uleması hazır bulunmuş ve hatta kazma kürek sallamışlardır. Padişahın kendisi de eline şimdi Topkapı sarayında sergilenen kadife saplı kazmayı alarak yorulana

kadar çalışmıştır. Temel atma işlemi ise 1610 yılının Ocak ayında gerçekleştirilmiştir.

Yaklaşık 7 yıl süren inşaatın ardından 1616 yılında Sultanahmet Camii'nin inşaatı tamamlanmıştır. Bu tarihte külliye'nin diğer öğelerinin tamamının inşaatı bitmiş değildir. Ancak zamanla onlar da tamamlandılar. Külliye şu yapılardan oluşmaktadır:

- Cami, Hünkar kasrı, Darülhadis medresesi, Darülkurra, Sıbyan mektebi, Türbe, İmaret, Darüşşifa, Hamam, Arasta, Sebiller

Camii 72 metreye 64 metre boyutlarındadır ve yaklaşık 70 bin kişiyi alabilmektedir. Kubbesinin çapı 23,5 metredir. İç bezemelerde 21043 tane çini kullanılmıştır. Kullanılan çinilerde mavi ağırlıklı renkler kullanıldığı için yabancılar tarafından 'Blue Mosque-Mavi Camii' olarak bilinmektedir.

Altı minareli ilk ve tek Osmanlı camiidir. Caminin tamamlanmasının ardından yine altı minareli olan Mekke Camii'ne bir minare daha eklenerek yedi minareli hale getirilmiştir.

Sultanahmet Camii halen ibadete açıktır. Külliye'nin bazı yapıları maalesef günümüze kadar ulaşmamıştır.

Büyük Saray Mozaikleri Müzesi

Büyük Saray'ın peristil adı verilen ortası açık revaklı bölümünün bulunduğu yerde kurulan müze; peristilin revakları altında bulunan, av sahneleri, kır yaşantısı, hayvanlar ve mitleri konu alan mozaiklerin sergilenmesini sağlamaktadır.

Sergilenen mozaikler 5. yy'ın ortalarından 6.yy'ın ortalarına kadar tarihlendirilmektedir. Peristilin yaklaşık 180 metre karelik alanı sergilenmektedir.

Sultanahmet Cezaevi

1918 - 1919 yılları arasında inşaatı tamamlanan Sultanahmet Cezaevi 1969 senesinde kapatıldı ancak 1980'de sıkıyönetim komutanlığı tarafından tekrar cezaevi olarak kullanılmaya başlandı. 1986 senesinde de bir daha cezaevi olmamak üzere kapatıldı. Bir süre metruk olarak kalan bina Kültür ve Turizm Bakanlığı'na tahsis edildi ve bakanlıkça da özel bir şirkete 49 yıllığına kiralandı.

Zamanında Necip Fazıl, Nazım Hikmet, Can Yücel, Aziz Nesin, Orhan Kemal, Kemal Tahir ve Vedat Türkali gibi meşhur kalemleri misafir eden Sultanahmet Cezaevi günümüzde Four Seasons Otel adı ile dünyanın dört bir yanından turistleri ağırlamaktadır.

Büyük Saray

330 yılında İstanbul'un Nova Roma adı ile Roma İmparatorluğu'nun başkenti olmasından sonra I. Konstantin tarafından ikamet için bir saray yapımına başlanmıştır. Bu saray yüzyıllar içerisinde gelişmiş, eklemeler ve değişiklikler yapılmıştır. Bu yönüyle Topkapı Sarayı'na da benzemektedir. Saray'a Augustaion Meydanı'nda bulunan Halki kapısından girilirdi.

İmparator'un yatak odası Octagon'u da içeren Daphne, Magnaura, Trikhonos gibi bölümlerden oluşan Saray'ın içerisinde kiliseleri ve oyun sahaları da bulunmaktaydı. Saray İlk yapıldığı dönemde Büyük Saray'a dâhil olmayan ama sonradan dâhil edilen Bukhaleon Sarayı'nı da Büyük Saray'ın bölümlerinden birisi olarak saymak mümkündür.

XI. yy'ın sonlarına kadar aktif olarak kullanılan Saray bu dönemde İmparator olan I. Aleksios Komnenos zamanında yavaş yavaş terkedilerek Blahernai Sarayı daha sık kullanılır hale gelmiştir. Saray için asıl yıkım 1204'te başlayan latin istilası sırasında olmuştur. Saray tamamen yağmalanmıştır.

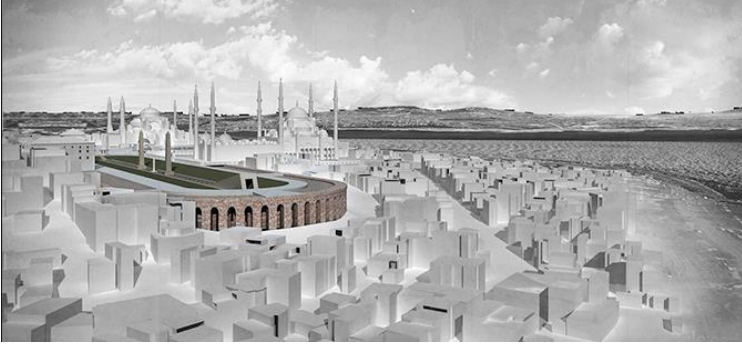
1453 senesinde Fatih Sultan Mehmet şehri aldığı anda ise saray bir harabe şeklindedir. Fatih Sultan Mehmet'in Ayasofya'nın kubbelerine çıkarak oradan Büyük Saray'a baktığı ve ağzından Firdevsi'nin şu beytinin döküldüğü anlatılır:

Bum nevbet mizened der tarem-i afrasyab,
Perdadari mikoned der kasr-ı kayzer ankebud...

(Afrasyab'ın balkonunda baykuş nevbet çalıyor,
kayzerin kasrında örümcek perdedarlık yapıyor...)

Sphendon

At Meydanı olarak da bilinen Sultanahmet Meydanı'na 'At Meydanı' isminin verilmesinin nedeni Bizans İmparatorluğu zamanında burada bir hipodromun bulunuyor olmasıdır. İlk olarak Septimus Severus tarafından yaptırılan Hipodrom daha sonra I. Konstantin tarafından genişletilerek (4. yy) bilinen halini almıştır. Günümüzde hipodromdan geriye sadece bir tribünlerdeki taş koltukların bir parçası (Sultanahmet Camii'nin avlusunda) ve 'Sphendon' kalmıştır. Sphendon 'U' şeklindeki hipodromun kısa kenarlarından kavis olanına verilen isimdir. Kot farkından dolayı yüksektir. Bugün üzerindeki okul binasını taşımaktadır ve içerisinde kimi yerleri sularla dolu dehlizleri barındırmaktadır.

Nakilbent Camii

Çandarlı Halil Paşa'nın silahdarlarından Nakilbent Hasan Ağa tarafından yaptırılmıştır. Yapım tarihi tam olarak bilinmemekle birlikte 15. yy'ın sonu ile 16.yy'ın başlarında yapılmış olmalıdır. Hasan Ağa'nın etrafındakilere bol bol hikâyeler, masallar anlattığı söylenebilir zira 'nakilbent' lakabı böyle kişiler için kullanılırdı.

Nakilbent Sarnıcı

Nakkaş Halıcılık ve Sarnıç Otel'in altında kalan Nakilbent Sarnıcı'nın orijinal ismi bilinmemektedir. Sarnıç 6.yy'a tarihlenmektedir ve Bizans İmparator'u I. Iustinianos'un zamanından yapıldığı

düşünölmektedir. İlk yapıldığı zamanlarda Büyük Saray'ın dışarısında kalmasına rağmen sonradan bahçeye dâhil olmuştur ve büyük ihtimalle Büyük Saray'ın bahçelerinin sulanmasında kullanılmıştır.

Küçük Ayasofya

İmparator I. Iustinianos henüz imparator değilken amcası I. Iustinos'a (ya da ondan bir önceki imparator Anastasius'a) yapılacak olan bir suikast girişimine adı karıştığı için idam edilmek üzere gözaltına alınır. Ancak bu arada iki aziz, Aziz Sergios ve Aziz Bakhos (Galerius Maximianus'un ordusundaki iki silah arkadaşı) İmparator I. Iustinos'un rüyasına girerler ve Iustinianos'un suçsuz olduğunu söylerler. Bunun üzerine İmparator yeğenini affeder.

İmparator I. Iustinianos da tahta geçtiği 527 senesinde bu iki azize teşekkür niteliğinde karısı Theodora ile birlikte bir kilise yaptırmaya karar verir. Daha önce Büyük Saray'ın bölümlerinden birisinin bulunduğu, Havariler Petrus ve Paulus adına yaptırılmış bir bazilikanın ve monofizit bir tarikatın manastırının bulunduğu alanda inşaat başlanır. İnşaatın tam olarak ne zaman tamamlandığı bilinmemekle birlikte 530 yılında bitmiş olması muhtemeldir.

451 Kadıköy Konsili'nde alınan karara göre hem Doğu hem de Batı Kiliseleri diofizit inancı benimsemişlerdi. Bu tarihten sonra monofizitler baskı altında tutulmaya başlanmışlardır. Ancak kendisi bir diofizit olan İmparator I. Iustinianos'un karısı Theodora monofizit olduğu için ülkenin dört bir yanından gelen monofizit inanca sahip Hristiyanları bu kilisede himayesine almıştır.

Yaklaşık 1000 sene kilise olarak kullanılan yapı İstanbul'un Fatih tarafından fethinden sonra da bir süre kilise olarak kullanılmaya devam eder ama Sultan II. Beyazıt zamanında 1497 tarihinde Darüssaade Ağası Hüseyin Ağa tarafından camiye çevrilir. Camiye çevrilirken hemen yanı başına bir tekke (ilk yapıldığında 36 hücresi varken günümüze 24 hücre erişebilmiştir) ve sıbyan mektebi ile bir de hamam (Çardaklı Hamam) yaptırılır.

Sıbyan Mektebi ile caminin 1938'e kadar kalan şadırvanı 1740 yılında minaresi ise 1762 yılında yeniden yaptırılmıştır. Bu minare 1936 yılında kürsüsüne kadar yıkılmış daha sonra 1955 tekrar tamamlanmıştır.

Kiliseyi camiye çeviren Darüssaade Ağası Hüseyin Ağa net olarak bilinmeyen bir suçundan dolayı idama mahkûm edilmesinden sonra bir namaz çıkışı canını almak için gelen 'baltacıları' görünce kaçmaya yeltenir. Kendisinden daha hızlı olan bir baltacı Hüseyin Ağa koşarken kellesini vurur. Kopan kelle Hüseyin Ağa'nın kucağına düşer ve Hüseyin Ağa bu halde biraz daha koşmaya devam eder. Düştüğü yere de türbesi yapılarak oraya defnedilir. Bu yüzden kendisine 'Kesikbaş Hüseyin Ağa' da denilmektedir...

Notlar:

www.istanbulgezginleri.com

 /IstanbulGezginleri

 /gezginist